

Slå vakt om den personliga integriteten!

Sjukvårdsministrarnas förslag om två nya receptregister i Apoteket ABs regi väcker farhågor. Den nya tekniken kan förbättra vården men också öka riskerna för t ex läckage av personuppgifter från centrala journalsystem. Vi föreslår därför ett regelverk och att ett moratorium införs i avvaktan på ett samlat grepp om integritetsfrågorna.

MARIA WALLHAGER
förbundsordförande för Folkpartiet i Stockholms län

BO LAGERQUIST
konsult och författare
bo.lagerquist@imho.se

■ När sjukvårdsminister Ylva Johansson i en proposition (Ökad patientsäkerhet på läkemedelsområdet, Prop 2004/05:70) föreslår att Apoteket AB skall få upprätta två nya receptregister är det tveksamt om hon fullt ut inser konsekvenserna av sina förslag. Det är bra om modern teknik nyttjas för att göra vården säkrare ur patientens synvinkel. Negativt är däremot riskerna för samkörning, att obehöriga kan utnyttja centrala register eller att man i framtiden, liksom i PKU-registret, ändrar reglerna för användandet. Hela förslaget accentuerar frågan om vad som håller på att ske med den personliga integriteten.

Landstingsövergripande journalsystem

En förändring som allt fler förespråkar är landstingsövergripande journalsystem. Senast i raden är Stockholms läns landsting där samtliga journalsystem skall göras om till ett centralt. Det innebär system som kan nås av varje anställd inom landstingen och att ansvarig läkare kan följa sin patient genom hela vårdsystemet. Tekniken gör det möjligt att få provsvar, boka tid hos andra läkare via datasystemet, skicka recept, kommunicera med patienter via Internet samt få en total överblick över en patients medicinering och journaler. Detta skapar samtidigt möjlighet för alltför att få en mer eller mindre total inblick i en individs sjukdomshistoria och de åtgärder som satts in, liksom i enskilda läkares bedömningar.

Ökad risk för läckor

Det finns tyvärr redan alltför många avskräckande exempel på läckor från sjukvården på grund av att obehöriga kunnat komma åt information i data-

systemen. Det är naivt att tro att problemet inte skulle öka med alltmer centrala system, fler uppgifter i dem och större tillgång till dem.

Frågetecknen hopar sig också när man ser framtida tänkbara scenarier där t ex försäkringsbolag, bioteknikföretag eller läkemedelsindustri skapar egna register genom att köpa informationen från offentliga verksamheter. På Island finns redan ett privat DNA-register över hela den isländska befolkningen; i Sverige har ett liknande register föreslagits av förre rikspolischefen Björn Eriksson och professor Madeleine Leijonhufvud.

Hemvård och hemsjukvård

Inom hemvård och hemsjukvård kan ny teknik både spara mycket pengar och förbättra omsorg och vård. 3G-tekniken inom mobiltelefonin och telemedicinen möjliggör att alltmer hjälp kan ges på distans, t ex att vårdpersonal enkelt kan skicka digitala bilder via telefon eller Internet till läkare eller distriktssköterska, och snabbt få en diagnos eller förslag på behandling. Internet innebär att man genom webbkameror kan ge ökad trygghet åt äldre som bor hemma och t ex kan se om den äldre har fallit. Allt detta innebär samtidigt i sig en stor risk för integriteten, inte minst mot bakgrund av hur lätt det är att avlyssna trafik på Internet och hur många olika personer som tillfälligt emellanåt arbetar inom hemvården.

Inom andra samhällsområden pågår en liknande utveckling; övervakning av Internettrafiken, allt fler videokameror på offentlig och privat plats samt i försöken med trafikregleringar och trängselavgifter.

Risk för missbruk kräver tydlig policy

Tack vare det svenska personnummersystemet, offentlighetsprincipen, stora centrala informationsbanker och digitala spårssystem kan utvecklingen lätt leda till missbruk. Därför är det viktigt att staten har en tydlig policy och ett klart regelverk för hur information skall hantearas och vem som skall ha rätt till information om individen.

Den nya tekniken innebär stora möj-

ligheter och den fortsatta utvecklingen skall och bör stimuleras, samtidigt som vi måste slå vakt om individens rätt till en egen personlig sfär. Vi menar därför att ett regelverk med i princip följande innebörd bör tillämpas avseende den personliga integriteten:

- Samma regler måste gälla för all slags kommunikation. Det är inte tekniken som skall styra vilka regler vi har.
- Framtida personuppgiftssystem får inte vara centrala utan skall så långt möjligt vara decentraliserade. Genom kommunikationstekniken är det ändå lätt att kommunicera informationen mellan enheter, samtidigt som ett decentraliserat system försvårar kopiering och onödigt intrång.
- Individen måste själv äga rätten till all information om henne själv. Det innebär t ex att det alltid skall krävas tillstånd av individen för att kunna ta del av hennes journal. Det skall vara upp till individen själv att avgöra vad som får lämnas ut och till vem. Undantag skall enbart kunna göras av domstol och när det är frågan om allvarliga brott.
- Sk smarta kort får inte vara möjliga att identifiera på personnivå om individen inte uttryckligen medger det.
- En integritetspolicy och övergripande regler beträffande den personliga integriteten skall gälla i hela den offentliga sektorn och även för privata företag.
- Man bör överväga att byta ut det nuvarande personnummersystemet mot alternativa identifieringssystem i vissa delar av sjukvården, t ex psykiatri och missbruksvården, för att försvåra och stävja missbruk.

Ju fler centrala system vi bygger, desto fler organisationer, terrorister eller stater kommer att ha en kopia på dessa. Detta innebär inte bara ett hot mot vår personliga integritet; det är ett reellt hot mot staten Sverige och vår demokrati. Den politiker, militär, läkare eller domare vars journalanteckningar från psykiatri eller missbruksvården kommer i fel händer har naturligtvis svårt att stå emot väl utförd utpressning.

Vi kräver därför ett moratorium innan nya intrång sker i integriteten och ett samlat grepp tagits om integritetsfrågorna. Orwell dystopi 1984 med Storebror som ständigt ser oss är redan passerad. *

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.